

ROMANACTED

Yerel düzeyde iyi yönetim uygulamalarının yaygınlaştırılması ve Roman vatandaşların güçlendirilmesinin desteklenmesi

BELEDİYELERİN DOĞAL AFETLERE HAZIRLIKLARINI DESTEKLEYEN KILAVUZ

Roman Topluluklarına İlişkin Kapsayıcı Yaklaşımlar

Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir.

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Avrupa Konseyi tarafından
uygulanmaktadır.

*Yerel düzeyde iyi yönetim uygulamalarının
yaygınlaştırılması ve Roman vatandaşların
güçlendirilmesinin desteklenmesi*

BELEDİYELERİN DOĞAL AFETLERE HAZIRLIKLARINI DESTEKLEYEN KILAVUZ

Roman Topluluklarına İlişkin Kapsayıcı Yaklaşımlar

ROMACTED Programı

Belediyelerin Doğal Afetlere Hazırlıklarını Destekleyen Kılavuz
Roman Topluluklarına İlişkin Kapsayıcı Yaklaşımlar

**Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi
Ortak Programı**

Yazar: Hande Barlın

Türkiye

Editör:
Burçak Kılınç

Bu doküman Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi'nin
mali desteği ile hazırlanmıştır.

Bu kılavuzda yer alan görüşler, hiçbir şekilde
Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi'nin resmi
görüşü olarak yorumlanamaz.

Bu belgenin tamamını veya bir kısmını
çoğaltmak veya tercüme etmek isteyen tüm
tarafklar, ROMACTED Programının önceden
onayını almalıdır
(romacted@coe.int).

Kapak ve düzen: Akya Gönölal

ROMACTED Programı tarafından yayımlanmıştır.
F-67075 Strasbourg Cedex
www.coe-romacted.org

www.coe.int
www.ec.europa.eu

©ROMACTED Programı, Eylül 2024

İçindekiler

Belediyelerin Doğal Afetlere Hazırlıklarını Destekleyen Kılavuz

Roman Topluluklarına İlişkin Kapsayıcı Yaklaşımlar

EXECUTIVE SUMMARY	5
GİRİŞ	15
KIRILGAN GRUPLAR	17
AFET ÖNCESİ HAZIRLIK	20
AFET SONRASI YARDIM	32
KAYNAKÇA	42

EXECUTIVE SUMMARY

GUIDE SUPPORTING MUNICIPALITIES' PREPARATION FOR NATURAL DISASTERS

Inclusive Approaches Regarding Roma Communities

Roma in Türkiye live in various parts of Türkiye, especially in urban settlements. Roma and groups living like the Roma (Roms, Doms, Loms and Abdals) are considered among the vulnerable groups. While they try to cope with prejudices, they face challenges in various aspects of life including education, employment, health, and housing. Numerous programs are being implemented both in Europe and Türkiye to empower the Roma and overcome these challenges. One of the most important among these is the ROMACTED Programme, a joint programme of the European Union and the Council of Europe. This Guide Supporting Municipalities' Preparation for Natural Disasters was elaborated to support the disaster preparedness efforts of the municipalities.

Along with internationally accepted approaches such as the SPHERE Handbook and Core Humanitarian Standards, experiences gained in the post-disaster period of the Türkiye Earthquakes of February 6th, 2023 were taken into account in preparing the guide. The municipalities in Türkiye are carrying out their preparations for disasters in line with the laws and regulations of the Republic of Türkiye and official plans and guides including Türkiye Disaster Intervention Plans. The purpose of this guide is to contribute to the preparation processes by considering the dynamics and characteristics of Roma communities at the local level.

The guide deals with the specific needs of Roma in disaster preparedness, intervention, and recovery processes. It was designed to get better acquainted with the social, economic, and cultural dynamics of Roma communities and to support the development of strategies addressing these dynamics. Supporting the integration of the participation of Roma in disaster management and recovery processes is one of the fundamental aims of the guide.

Disaster Preparedness

Disaster preparedness is critical for minimizing the adverse effects of disasters and ensuring the rapid recovery of communities in the post-disaster period. Roma, like many disadvantaged communities, is vulnerable to disasters because of their social, economic, and cultural dynamics. Accordingly, it is of utmost importance for municipalities to consider the needs of vulnerable groups, like the Roma, during their preparedness efforts and ensure their active participation in the process.

The participation of Roma in disaster preparedness processes ensures that the plans are more inclusive, effective, and in line with local needs. Enabling utilization of local knowledge and experiences, participation lays the ground for new ideas and innovative approaches. Inclusion of vulnerable groups including Roma in the preparedness process improves the resilience of the society in general, enables efficient sharing of information, and strengthens solidarity networks.

Participation of Roma in Disaster Planning

With the transition from traditional disaster management approaches to participatory approaches, the inclusion of the communities in disaster planning and the enhancement of cooperation have gained importance. The participatory approach aims to ensure the active participation of all segments of society, including Roma, in minimizing disaster risks, preparedness, intervention, and recovery processes.

Participation of Roma communities in the identification of their disaster related risks and needs ensures that disaster plans are designed based on actual needs. Furthermore, the cooperation with Roma opinion leaders, civil society organizations, and ROMACTED Community Action Groups during the process increases the community's trust in disaster plans and allows for broader inclusivity in their implementation. The inclusion of groups experiencing intersectional vulnerabilities (e.g. Roma women, Roma children, older Roma adults, Roma youth, Roma individuals with disabilities, and Roma with chronic illnesses) in disaster management ensures that the plans can better respond to different sensitivities.

Moreover, integrating neighbourhood-based solidarity processes of the Roma into disaster plans strengthens the feasibility of the preparations. Those municipality personnel tasked with disaster management should be aware of the living conditions, sensitivities, and dynamics of vulnerable groups including the Roma.

The establishment of mechanisms that lead to meaningful participation is strongly recommended. In this regard, participation in the decision-making process is crucial. Furthermore, establishing a balance of power between vulnerable groups and stronger stakeholders is essential. Facilitation should be provided to allow the discussion of different ideas and to enable the 'weaker' participants to express their opinions.

Surveys and quantitative research are instruments used for attaining a rich pool of information on needs and priorities. Nonetheless, meaningful participation in planning for disaster preparedness should go beyond surveys and quantitative research. In this regard, neighborhood meetings and workshops can be considered. These facilitate open dialogue and collaboration on local disaster plans, allowing participants to share experiences and concerns while fostering trust between the community and municipality personnel through inclusive discussion. Furthermore, participatory risk/hazard and vulnerability mapping in Roma neighbourhoods can be conducted. This mapping plays a key role in identifying hidden vulnerabilities. In collaboration with Roma representatives, hazard and risk-prone areas in neighbourhoods can be identified through participatory mapping, considering local knowledge about infrastructure, vulnerabilities, and community resources, which will help in addressing evacuation routes, access issues, and safe gathering places during disasters.

After the plan is designed, the participatory process should continue, incorporating feedback from neighbourhood meetings, assigning responsibilities, and providing relevant training to Roma representatives to ensure effective implementation during disaster preparedness and response.

Awareness Raising About Disasters

Awareness raising about disasters involves informing individuals on disaster risks and effects of disasters. This process may include a wide array of tools spanning from neighbourhood-based training programs to the release of audiovisual materials, from drills to workshops.

To facilitate participation in the awareness-raising activities, these can be conducted within the spaces of the Roma neighbourhoods and outside of working hours. Ensuring participation from different locations in the neighborhood and from different demographic groups would increase the impact.

The content of training should be shaped considering the disaster risks and needs that the specific Roma communities face. Subjects such as disaster preparedness, emergency planning, and first aid can be included in the training. Avoiding complex terminology, the content should be presented with simple and comprehensible language. The training is recommended to be supported with audio-visual materials (pictures and videos and interactive methods such as role play and dramatization). Repeating the same information using various tools, including social media ensures that the participants would gain a better understanding of the topics introduced.

Considering Roma's strong oral traditions, storytelling, and sharing of experiences of Roma regarding disasters, can be effective tools for awareness raising, ensuring participation, and establishing emotional ties. Abstract concepts become comprehensible with real-life events. With this approach, information sharing, solidarity, and sympathy can be strengthened.

Furthermore, drills and simulations improve Roma communities' skills related to disaster preparedness and help them to respond without panicking. For instance, drills for earthquake scenarios facilitate coordination among neighbors and teach them to act rapidly and correctly during disasters.

Volunteer teams that would act in the case of disasters can be also formed within Roma neighbourhoods. These volunteers can take on responsibilities during disaster preparedness and at the time of the disasters. These volunteers can be equipped with relevant skills through various training subjects spanning from first aid to fire security and evacuations. They can be integrated further into the Presidency's Disaster and Emergency Management volunteering system. Moreover, they can also take on roles in post-disaster response.

POST-DISASTER RESPONSE

Post-disaster response involves support and assistance to individuals and communities after a disaster. This process includes interventions such as meeting emergency needs, nutrition support, shelter, health services, and psycho-social support.

Rapid Needs Assessment for Post-Disaster Response

During the rapid needs assessment, specific dynamics of Roma neighbourhoods should be considered, and meaningful participation of Roma representatives should be guaranteed. Participation of representatives from different families and groups within Roma (e.g. women, young people, older adults, and people with disabilities), ensure that the needs are more accurately defined. The forming of trust-based relationships in advance facilitates needs to be openly uttered. Participatory methods such as focus group meetings and interviews in accompaniment with Roma facilitations are recommended along with surveys. Usually, water, food, and clothing are pressing needs. Nonetheless, the priorities of Roma should be considered and materials to be provided should confirm the habits and lifestyles of the Roma communities.

Distribution of Aid Items

Effective organization of the distribution of aid items is essential for ensuring that resources reach the populations promptly, preventing chaos, and maintaining fairness throughout the process. Considering the chaos and confusion that often follow disasters, it should be noted that the stigmatization of marginalized groups, such as the Roma, may complicate distribution efforts. This risk should be addressed by implementing measures that ensure fair and effective aid delivery while minimizing the potential for discrimination or exclusion.

A couple of strategies for increasing effectiveness in distribution can be implemented. Distributing aid directly in the neighbourhoods where Roma communities live, rather than in central locations, ensures that assistance reaches those in need more quickly and efficiently. The involvement of various community leaders who have ties with various segments in the neighbourhood for the organization and aid distribution process is strongly recommended. This ensures that aid reaches those in need more quickly and efficiently and contributes to orderly and fair distribution.

Shelter

Sub-standard housing and weak infrastructure in the Roma neighbourhoods yield serious challenges following the disasters. Even if the houses are not harmed directly, the furniture and appliances in the houses become unusable at times. Property issues, unwritten agreements on rents, and co-habitation of families sometimes make it difficult for Roma people to access post-disaster housing support mechanisms. Due to these challenges, sometimes Roma establish informal tent settlements after disasters. These informal tent settlements are sometimes overlooked in post-disaster aid efforts, and issues such as access to hygiene and energy (for lighting, etc.) can arise.

These challenges should be considered when providing support for shelter. Nonetheless, all types of temporary shelters need to meet minimum structural standards and to be accessible for elderly and people with disabilities. Hygiene and privacy should be ensured. Ventilation and lighting should be maintained. In the organization of shelter interventions, participation should be ensured, and cultural sensitivities of Roma should be considered. Furthermore, interventions for home improvements, and furniture and appliance support would help disaster victims without assets and savings to recover.

Education

Similarly to the general society, the continuation of education plays a central role in matters such as cognitive and emotional development, socialization, career opportunities, and civil participation for Roma children and youth. Education also supports the returning to normal during the post-disaster period.

However, extraordinary circumstances such as Covid pandemic and the Türkiye earthquakes have once again highlighted the weakness of the connection between Roma children and education. This underlines the need for special efforts to support the continuation of education for Roma children and youth in the post-disaster period.

Various measures can be undertaken to prevent weakening of these ties during this period. Provision of school supplies and nutrition support, support for transportation to school, guidance to students, establishment of safe spaces to study, and interventions for encouraging parents to continue sending their children to school with the participation of community leaders are some of these measures. Safe spaces for children can also be used as a tool.

Health

Due to factors such as inadequate nutrition starting from the womb, substandard housing conditions, and the challenges encountered in life, the health status of Roma communities is generally weaker compared to the general population. Access to healthcare services becomes even more critical for the Roma during disasters, as disasters exacerbate existing health inequalities and introduce additional barriers to access. The high prevalence of chronic diseases among Roma as well as the increased risk of illness for pregnant women, infants, children, and older adults in disaster conditions, the heightened risk of rapid spread of infectious diseases as well as deep traumas experienced underline the critical importance of health interventions following a disaster.

Aside from the treatment of injuries, the provision of medicines for people with chronic diseases, as well as cold (during winter), and support for accessing health services for cancer and bedridden patients, are among the priority interventions in many circumstances. Initiatives to support substance abusers in coping with withdrawal symptoms should be also considered. Mobile health services, periodical health screening, support for water, sanitation, and hygiene infrastructure as well as programs facilitating access to health services are among the interventions that can be implemented during the post-disaster period. Reproductive health care also becomes crucial, especially with the increase in early marriages.

Special support mechanisms for pregnant women, breastfeeding mothers, and infants should also be considered. Furthermore, to support the mental health and emotional well-being of disaster victims and help them cope with stress and the trauma they have experienced, psychosocial support programs are among vital interventions.

Cash Assistance and Livelihoods

Many of the Roma lose their livelihoods following the disasters. With limited or no savings and assets, they try to manage financial hardships with negative coping mechanisms such as receiving debt from informal sources, child labour, and early marriages in the absence of effective interventions for livelihoods.

At the initial stages in the post-disaster period, cash assistance accompanying support to basic needs interventions preserves dignity and provides flexibility and access to those items that are not delivered with food and non-food item parcels. During the rehabilitation and reconstruction process, livelihood interventions for Roma strengthen their access to decent work not only during the post-disaster period but also afterward. Vocational training aimed at building professional capacity in areas with employment potential in the region, entrepreneurship training and support, microfinance initiatives, labour market entry, and job placement support are among the interventions that can be implemented. All these interventions are recommended to consider the educational levels, and preferences of the Roma, and address discrimination and exclusion in the labour market. Additionally, providing per diems for participation in the training not only ensures continuity in education but also supports their livelihoods.

Empowerment

Post-disaster empowerment helps individuals and communities affected by disasters to regain control of their lives, rebuild their communities, and actively participate in the recovery process. Empowerment initiatives enhance the well-being and resilience of individuals and communities.

Vulnerabilities of the Roma increase in post-disaster processes. Social exclusion and inequalities they experience, the limitations in their access to resources and support networks, the potential damage to social cohesion within their communities, and the psychological effects of disasters are among the factors that increase vulnerability. Empowerment interventions include training and skills development programs, initiatives improving access to services and infrastructure as well as initiatives regarding advocacy and rights awareness, leadership, social entrepreneurship, and networking. Capacity-building initiatives for Roma civil society organizations are central to empowerment. Design, implementation, monitoring, and evaluation of these initiatives with Roma communities themselves and Roma civil society organizations also serve empowerment purposes.

Intersectional Vulnerabilities

Roma women, children, older adults, and youth are particularly vulnerable during disasters. Women, due to their gender roles, often take on caregiving responsibilities within the family, which can become a heavier burden during disasters. Children, when left unsupervised in disaster environments, face the risk of dropping out of school and becoming more vulnerable to exploitation. Older adults, who often suffer from serious health issues, may experience worsening health conditions due to reduced access to healthcare and the lack of familiar housing environments, even if substandard. Youth, too, face increased challenges in areas like education, employment, and social integration, with the added risk of early marriage in post-disaster situations.

The intersectional vulnerabilities faced by these groups make disaster response efforts more complex, requiring the development of more careful and comprehensive strategies. Establishing support mechanisms that address the specific needs of different groups, while integrating lessons learned from past disasters, will contribute to making post-disaster interventions more inclusive and effective.

Giriş

Roman vatandaşlarımız, Türkiye'nin her köşesinde özellikle şehirlerde yerleşik olarak yaşamaktadır. Türkiye'deki Romanlar ve Roman gibi yaşayanlar (Rom, Dom, Lom ve Abdal gruplar), Avrupa ülkelerinde olduğu gibi kırılgan gruplar arasında sayılmaktadır. Romanlar bir taraftan ön yargılarla başa çıkmaya çalışırken, diğer taraftan da eğitim, istihdam, sağlık ve barınma gibi yaşamın çeşitli alanlarında zorluklar yaşamaktadır. Romanların güçlendirilmesi ve bu zorlukların aşılması için gerek Avrupa'da gerekse Türkiye'de Romanlara özel çeşitli programlar uygulanmaktadır. Bu programların en önemlilerinden biri Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi'nin ortak programı olan ROMACTED programıdır. 2021-2024 yılları arasında II. fazının uygulandığı program Romanların yerel politikaların oluşturulmasında ve yerel eylemlerin uygulanmasında katılımlarını artırarak sosyal içermeyi desteklemeyi amaçlamaktadır.

Elinizde bulunan Belediyelerin Doğal Afetlere Hazırlıklarını Destekleyen Kılavuz, ROMACTED Programı kapsamında belediyelerimizin afet hazırlık çalışmalarını desteklemek için hazırlanmıştır. Kılavuzun hazırlanmasında SPHERE Elkitabı, Temel İnsani Yardım Prensipleri gibi uluslararası kabul görmüş yaklaşım ve uygulamaların yanı sıra, 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş depremi sonrası elde edilen deneyimler dikkate alınmıştır. Belediyelerimiz, afet hazırlıklarını Türkiye Cumhuriyeti yasa ve yönetmeliklerine ve Türkiye Afet Müdahale Planı dahil ilgili resmi plan ve rehberlere uygun şekilde yapmaktadırlar. Bu kılavuzun amacı, yerelde Roman topluluklarının dinamiklerini ve özelliklerini göz önünde bulundurarak, bu hazırlık süreçlerine katkı sağlamaktır.

Kılavuz, Roman vatandaşlarının afetlere karşı hazırlık, müdahale ve iyileşme süreçlerindeki özel ihtiyaçlarını ele almaktadır. Roman topluluklarının karşılaştığı sosyal, ekonomik ve kültürel dinamikleri anlamak ve bu dinamiklere uygun stratejiler geliştirilmesine destek sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Roman vatandaşlarının katılımının afet yönetimi ve iyileşme süreçlerine entegre edilmesine destek olmak bu kılavuzun temel hedeflerinden biridir.

Afetler maalesef ülkemizin bir gerçeğidir. Ülkemiz bir deprem bölgesidir. Ayrıca, iklim değişikliğinin de etkileriyle birlikte tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de doğal afetlerin sıklığı ve şiddeti artmaktadır. Bu durum acil hazırlık ve müdahalenin önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda afetlere karşı hazırlıklı olmak, hızla değişen çevresel koşullara uyum sağlamak ve toplumumuzu güvende tutmak için kritik bir öneme sahiptir.

Bu bilinçle, belediyelerimiz daha önce yaptıkları afete hazırlık çalışmalarını mevcut yasa ve yönetmeliklere uygun bir şekilde güncellemekte, güçlendirmekte ve daha kapsayıcı hale getirmektedir. Romanlar dahil tüm kırılgan grupların katıldığı hazırlık süreci, afetlere karşı toplumumuzun genel direncini artırmak için önemli bir adımdır. Belediyelerimizin bu çabalarına destek olmak ve kırılgan gruplardan biri olan Roman topluluklarının özel ihtiyaçlarını daha iyi karşılayabilmek amacıyla, kılavuzumuzun belediyelerimizin çalışmalarına önemli bir katkı sağlayacağını umuyoruz.

Kırılgan Gruplar

Kırılganlığın farklı tanımları olsa da en fazla kullanılan kırılganlık tanımlarından biri Dünya Bankası'nın 2000'li yıllarda yaptığı tanımdır. Buna göre kırılganlık "(1) bir şokla başa çıkabilmeyi ve (2) şokun refah ve esenlikte düşüşe neden olma olasılığını ölçer (World Bank, 2001)." Kırılganlık kavramı belirli bir grubun kırılganlığını öne çıkardığı gibi, yerinde müdahalelerle tersine çevrilebilecek veya kaçınılabilecek süreçleri de ima eder.

Kırılganlık genelde üç boyut temelinde belirlenmektedir. Bunlar (1) başlangıçtaki refah ve esenlik seviyesi, (2) risklere açıklık derecesi ve (3) riski etkin olarak yönetebilme kapasitesidir (Zarowsky, Haddad & Nguyen, 2013). Bu üç boyut, aslında iki geniş kırılgan kesim ortaya çıkarmaktadır. Birinci kesim yoksulluk, eğitimsizlik gibi içindeki bulunduğu koşullardan dolayı kırılgan olanlar (Hoogeveen vd., 2004), ikinci kesim ise olumsuz durumlara karşı hassas olanlar ve bu durumlarla başa çıkma olasılığı düşük olanlardır. Hassasiyet, olumsuz duruma yakınlık veya açıklıkla tanımlanabilir. Başa çıkma ise kaynaklara erişim, yeterlilikler, yetenek ve kabiliyetlere ilişkindir. Kişinin kapasitesi ne kadar az ise o kişinin kırılgan olma olasılığı o kadar yüksektir. Eğitim düşüklüğü, gerekli niteliklere sahip olmama, güç yapılarına, bilgi ve kaynaklara erişimin kısıtlı olması gibi faktörler kapasiteyi belirler (WHO, 1999). Bu kişiler diğer gruplara mensup bireylerle karşılaştırıldığında daha yüksek suistimal, hastalık veya ölüm riski ile karşı karşıyadır.

Kırılganlık kavramı çok somut olamayan bir kavram olduğundan, çoğunlukla tanımlamada zorluklarla karşılaşmaktadır. Kırılgan kesimler, genelde, yaş, cinsiyet, ayrımcılık ve sosyal dışlanma, sosyal izolasyon, coğrafi izolasyon, hava durumundaki değişkenliklere maruz kalma ve ilgili zorluklar, gelir durumu, sosyal statü, hizmet ve yardımlara erişim temelinde tanımlanır. Kırılgan gruplar homojen bir grup değildir ve her bir kırılgan grup farklı düzeyde farklı risklerle karşı karşıya olabilir. Her yeni bağlamda kırılgan kesimlerin tekrar tekrar tanımlanması gerekebilir. Zira, her değişen bağlam yeni yoksunluklar ve zorluklar getirebileceği gibi, mevcut zorluk ve yoksunlukları ortadan kaldırabilir. Örneğin orta yaşlı bir erkek büyüdüğü, bildiği bir yerde hakim durumdayken, bir başka yere göç etmek zorunda kaldıysa hizmet ve yardımlara erişimde çeşitli nedenlerle sıkıntı çekiyorsa kırılgan durumda olabilir.

Genel itibariyle kırılgan gruplar arasında çocuklar, kadınlar, yaşlılar, engelliler, yoksullar, Romanlar, etnik veya dini azınlıklar, göçmenler gibi gruplar yer alır. Bu kırılgan gruplar, genellikle afetlerin etkilerine karşı daha savunmasız olduklarından, destek ve yardıma en fazla ihtiyaç duyan gruplardır. Örneğin, kadınlar ve çocuklar, afetlerde artan risklerle karşı karşıya kalabilir ve cinsiyete dayalı şiddetin ve istismarın artma eğiliminde olduğu acil durumlarda daha fazla zarar görebilirler. Yaşlılar ve engelliler, hareket etme, iletişim kurma, sağlık ihtiyaçlarını karşılama veya acil durumlarda kendilerini koruma konusunda zorluklar yaşayabilirler. Göçmenler, genellikle sosyal ağlardan ve kaynaklardan yoksun oldukları için afetlerde korunmasız kalabilirler.

Yoksul bireyler genellikle sınırlı kaynaklara sahip olduğundan afetlerde temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk çekerler. Eğitim seviyesi düşük bireyler afet öncesi hazırlık, acil durum bilinci ve afetle başa çıkma becerileri konusunda yetersiz olduğundan, bilgiye erişimde güçlük çekmeleri veya iletişim engelleriyle karşılaşmaları nedenleriyle afet sonrası yardım ve desteklerden yeterince faydalanmayabilirler. Sağlıkları iyi olmayan ve kronik hastalıkları olan bireyler de kırılgan gruplar arasında yer alır. Kronik hastalıklarla mücadele eden bireyler sürekli tıbbi bakım ve ilaç kullanımına ihtiyaç duyduğundan, afet koşullarında bu hizmetlere erişim zorlaşabilir ve kronik hastalığı olan bireylerin sağlık durumu ciddi şekilde etkilenebilir. Ayrıca, sağlık durumları zaten zayıf olan bireylerin, afet sonrası enfeksiyonlar, yaralanmalar ve diğer sağlık komplikasyonları ile karşı karşıya kalma riski daha yüksektir. Barınma koşulları standart altında olan bireyler de kırılgan gruplar arasında yer alır. Barınma koşulları standart altında olanlar, genellikle daha zayıf yapıya sahip veya plansız yerleşim alanlarında yaşadığından, evleri veya barınma alanları afetlerde zarar görebilir veya tamamen yıkılabilir. Dolayısıyla evsiz kalma riskleri daha fazladır ve sığınak veya güvenli yerlere ulaşmakta güçlük çekebilirler.

Ayrıca, sosyal dışlanma ile karşı karşıya olan gruplar da kırılgan gruplar arasında yer alır. Bu gruplar genellikle toplumun diğer kesimlerinden fiziksel, ekonomik veya sosyal olarak izole edilmiş durumda olduğundan, afet durumlarında acil yardım, barınma ve temel ihtiyaçlara erişimde zorluklar yaşayabilirler. Ayrıca, önyargılar nedeniyle toplumun diğer kesimlerinden daha fazla ayrımcılığa ve kimi zaman şiddete maruz kalabilirler, bu da afet durumlarında güvenlik risklerine daha fazla maruz kalmalarına neden olabilir. Bu gruplar toplumdan dışlanmış hissetme ve ayrımcılıkla karşılaşma gibi psikososyal zorluklarla da karşılaşabilirler, bu da afet durumlarında artan stres, kaygı ve travma riski altında olmalarına yol açabilir.

Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, Romanlar yoksulluğun, eğitim seviyesi düşüklüğünün, sağlıklarının iyi olmamasının ve kronik hastalıkların yaygınlığının, barınma koşullarının standart altı olmasının ve sosyal dışlanmanın dezavantajları ile karşı karşıya olduğundan, afetlerde çok boyutlu kırılganlık yaşayabilirler. Bu da yukarıda zikredilen tüm zorlukları yaşamalarına neden olabilir. Özetle, afetlerde temel ihtiyaçlarını karşılama, afet sonrası yardım ve desteklerden yeterince faydalanma, tıbbi bakım ve ilaçlara erişim, afet sonrasında genel sağlık ve psikolojik durumlarını koruma, barınma ve güvenli yerlere ulaşma ile güvenlik açısından zorluk yaşayabilirler.

Kırılgan grupların karşı karşıya oldukları riskler ve afet durumunda karşı karşıya kalabilecekleri olası zorluklar dikkate alındığında, Romanlar dahil kırılgan grupların afetlere karşı dirençlerini artırmak ve afet sonrası ihtiyaçlarını karşılamak için, afet yönetimi planlarında ve uygulamalarında kapsayıcı bir yaklaşım benimsenmesi gerekmektedir. Bu grupların ihtiyaçlarının ve dinamiklerinin belirlenmesi, onların katılımı ve seslerinin duyulması, afetlerin etkilerini azaltmak ve toplumsal adaleti sağlamak için hayati öneme sahiptir. Ayrıca, afet sonrası dönemde bu gruplara yönelik koruma ve destek mekanizmalarının etkili bir şekilde işletilmesi ve uygulanması da önemlidir.

AFET ÖNCESİ HAZIRLIK

Afet öncesi hazırlık afetlerin etkilerini en aza indirmede son derece önemlidir. Afete hazırlık can kaybı ve yaralanmaların, altyapı ve üstyapı hasarının, ekonomik kayıpların, çevresel zararların asgari düzeye çekilmesine yardımcı olur. Ayrıca, afet sonrası yardım ve destek mekanizmalarının zamanında işletilmeye başlaması, etkin ve etkili şekilde yönetilmesini sağlar. Bunların yanı sıra, afet sonrası afetten etkilenen kişi ve grupların kısa zamanda ayağa kalkması ile afetten zarar gören yerlerin kısa zamanda iyileşmesine ve en azından afet öncesi duruma gelmesini teminat altına alır.

Afet öncesi hazırlıkların katılımcı bir şekilde gerçekleştirilmesi, hazırlıkların ihtiyaca uygun, etkili ve etkin olmasını sağlar. Bunun yanı sıra, yerel bilgi ve deneyimlerden istifade ederek yeni fikir ve yenilikçi yaklaşımların ortaya çıkması için zemin hazırlar. Ayrıca, toplumun direncinin artırılmasını, etkin bir bilgi ve kaynak paylaşımını, geniş bir destek ağının oluşmasını, sahiplenme ve hazırlıkların etkili şekilde uygulanmasını destekler. Afete hazırlık sürecine Romanlar dahil kırılğan grupların katılımı, gerek hazırlıkların ve afet olması halinde afet sonrasına ilişkin yapılan müdahalelerin kapsayıcı ve eşitlikçi olmasında kilit rol oynar. Bunun yanı sıra yerel bilgi ve deneyimlerden azami şekilde yararlanılmasına, daha etkili bir şekilde risk değerlendirmesi yapılmasına, toplumsal dayanışmayı güçlendirilmesine zemin hazırlar.

Romanların Afet Planlamasına Katılımı

Son dönemlerde afet planlamalarına geleneksel yaklaşımdan katılımcı yaklaşıma geçilmeye başlanmıştır. Söz konusu yaklaşım, afet riski ve afet yönetimi konularında toplumun katılımını ve işbirliğini teşvik eden bir stratejidir. Geleneksel afet yönetimi yaklaşımlarının aksine, katılımcı yaklaşım, afet risklerini azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme süreçlerinde toplumun etkili bir şekilde dahil olmasını öngörür. Bu yaklaşım, afet risklerini anlamak, tehlikelere karşı hazırlıklı olmak, afetlerden korunma stratejileri geliştirmek ve afet sonrası iyileştirme çalışmalarını yürütmek için toplumun bilgi, deneyim ve kaynaklarını kullanır. Katılımcı yaklaşım, afet yönetiminde sürdürülebilirlik, yerel kapasitenin güçlendirilmesi ve toplumların direncinin artırılması gibi önemli avantajlar sunar.

Diğer kırılgan gruplarla olduğu gibi, Roman toplulukların afet planlamasına ve ilgili karar alma mekanizmalarına katılımı afet planlarının etkinliği ve etkililiğini artıracak gibi, toplumun afet karşısındaki direncini de kuvvetlendirir. Özellikle, Romanların kendi afet risklerini ve ilgili ihtiyaçlarını belirleme süreçlerine katılımı, planların gerçek ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde tasarlanmasını, kaynakların etkin bir şekilde tahsis edilmesini ve Roman toplulukların güçlendirilmesini destekler.

Bu bağlamda Romanların afet planlarının oluşturulma ve uygulama sürecine katılımını sağlamak amacıyla öncelikli olarak afet riskleri, afet planları oluşturma, afetlerle başa çıkma konusunda farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları yapılması Romanların plan oluşturma sürecine anlamlı katkılar yapmalarının zeminini hazırlar. Ayrıca, Roman temsilcileri (kaanat önderleri, sivil toplum kuruluşları, ROMACTED metodolojisinde yer alan Toplum Eylem Grubu (TEG) vb) ile iş birliğinin sağlanması, toplum katılımının artırılmasına, daha kapsayıcı ve etkili planlamaya, yerel bilgi ve kaynakların kullanımına, toplumun afet planlarına duyduğu güvenin artmasına, planların sürdürülebilirliğinin sağlanmasına katkıda bulunur. Sürece toplumun içindeki farklı demografi ve kırılganlığa sahip kimselerin dahil edilmesi (örneğin, kadınlar, gençler, yaşlılar, engelliler, kronik hastalar), afet planlarının farklı ihtiyaçlara ve hassasiyetlere cevap vermesinde başat rol oynar. Planlama sürecinde Romanların kültürel pratiklerinin de dikkate alınması da önemlidir. Özellikle, Romanların çeşitli zorluklar karşısında mahalle temelinde dayanışma sürecinde bulundukları bilinmektedir. Dolayısıyla kendi içlerindeki dayanışma süreçlerinin de incelenerek planlara dahil edilmesi, planların uygulanabilirliğini artırır. Ayrıca katılımcı yaklaşımın tam manasıyla gerçekleşebilmesi ve sürecin kapsayıcı olabilmesi için afet yönetim süreci içindeki personel ve sorumluların Romanlar dahil kırılgan grupların yaşam koşulları, hassasiyetleri ve dinamikleri konusunda bilgi sahibi olması önemli bir rol oynar. Bu çerçevede söz konusu personele ve sorumlulara yönelik farkındalık çalışmaları yapılması ve ilgili kişilerin afete hazırlık kapsamında Romanlar dahil kırılgan gruplara yönelik yapılan tüm çalışmalara katılması tavsiye edilir.

Planlamada ayrıca katılımcı süreçler, mekanizmalar oluşturulması önerilir. Bu mekanizmalar sadece bilgilendirme, bilgi alma ve dayanışmanın ötesinde anlamlı bir şekilde katılımı sağlamaya yönelik tasarlanmasının etkililiği artıracığı düşünülmektedir. Plana ilişkin karar mekanizmalarına diğer kırılgan grupların yanında Romanların da katılımının sağlanması bahsi edilen anlamlı katılımın bir unsurudur. Katılımcı süreçlerde kırılgan gruplarla daha güçlü paydaşlar arasında bir güç dengesi de kurulması esastır. Sürece Romanlar dahil çeşitli grupların katılımı, katılımcı planlama için kendi başına yeterli değildir. Farklı fikirlerin tartışılabilmesi, daha “güçsüz” katılımcıların fikirlerini beyan edebilmeleri için kolaylaştırıcılık yapılmalıdır.

Anketler ve niceliksel araştırmalar, spesifik ihtiyaçların ve önceliklerin belirlenmesinde, geri bildirim alınmasında en fazla kullanılan araçlardan biridir. Bu ihtiyaçlar ve öncelikler konusunda zengin bir bilgi havuzu sunar. Ancak bu tip araçlar özellikle eğitim seviyesi düşük olan Roman gruplarında kullanılırken sorunların ve cevap seçeneklerin anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir. Anketlerin toplumun içinden soruları ve cevapları katılımcılara anlatacak kolaylaştırıcılar eşliğinde yapılması veri toplama sürecinde istenilen bilgilere daha etkin şekilde ulaşılmasını sağlar. Anketler tam olarak uygulanmaya başlanmadan önce pilotlarının (denemelerinin) yapılarak anlaşılabilirliği ve cevap verilebilirliğinin test edilmesi yararlı olacaktır.

Ancak, anlamlı bir katılımcı planlama yaklaşımı için anket ve niceliksel araştırmaların ötesine geçilmelidir. Bu bağlamda Romanlarla mahalle toplantıları ve çalıştaylar yapılabilir. Bu toplantılar ve çalıştaylar, yerel afet planları konusunda açık bir diyalog ve iş birliği için zemin oluşturur. Katılımcıların afetlerle ilgili deneyim ve görüşlerini paylaşabileceği, afet hazırlığı, afet sonrası müdahale, kurtarma, iyileşme ve yeniden inşaa süreçleri ile ilgili özel endişeleri ve zorluklarını dile getirme olanağı sağlar. Bu toplantılarda katılımcılar endişelerini dile getirebildikleri, soru sorabildikleri ve planlama sürecine katılım konusunda güçlenmiş hissedebilecekleri için toplumla afet planlaması ve afet yönetimi ile ilgili çalışan belediye yetkilileri arasında güven oluşturur. Yapılacak beyin fırtınalarıyla katılımcılar farklı deneyim ve bilgiye sahip olduklarından topluluğun özgün ihtiyaçlarını karşılayan stratejiler ve çözümler geliştirilmesine yardımcı olur. Bu tip toplantılarda katılımcıların aktif ve dengeli bir şekilde fikirlerini beyan edebilmeleri için deneyimli moderatörler kullanılması önerilmektedir. Tartışmaları yönetirken teknik dilden uzaklaşarak basit bir dil kullanılması, görsellerin ve videoların kullanılması tartışmayı destekler. Kalabalık katılımlı toplantılarda küçük tartışma grupları kullanılabilir.

Ayrıca, tartışmaları işlevsel hale getirmek için Romanlara yakın örnekler, hatta yaşanmış deneyimlerin kullanılması önerilir. Bunun yanı sıra, kadınların toplantılara katılımını kolaylaştırmak için çocuk bakımı/çocuklar için destekli alanlar sağlanabilir. Ayrıca, toplantının mahallede yapılamaması halinde ulaştırma desteği sağlanması katılım için önemli bir araç olacaktır. Toplantıda rahat ve uzun katılımı sağlayacak bir ortam yaratmak için ikramların yapılması da iyi bir seçenektir.

Ayrıca planlama sürecinde Roman mahallelerinde katılımcı risk/tehlike ve kırılabilir haritalandırılması yapılması da planlama sürecini güçlendirir, özellikle gizli kırılabilirliklerin belirlenmesinde kilit rol oynar. Bu bağlamda farklı kesimleri temsil eden Roman temsilcileri ile mahalle haritası üzerinde tehlikeli olan ve risk taşıyan yerler belirlenebilir. Bu çerçevede Romanların mahalle içindeki yaşam deneyimleri kullanılarak, yağmur yağdığı su toplanan yerler, taşkın olan yerler, toprak kaymalarının yaşandığı yerler, yangın yayılma riski yüksek olan yerler, tahliye yollarının kısıtlı olduğu yerler belirlenerek harita üzerinde işaretlenir. Bunun yanı sıra, Romanlar yerel uzmanlıkları çerçevesinde kayıtları tam olmayan alt yapının bilgisi ile katkıda bulunabilir, örneğin mahalle aralarında resmi haritalara geçmemiş geçitler, resmi olmayan barınma yerleri veya su kaynaklarının haritalara yansımaya yardımcı olabilir. Mahalle içinde kesişimsel kırılabilirliği yüksek olan bireylerin yaşadığı yerler, örneğin yaşlıların, engellilerin yoğun olarak yaşadıkları yerler ile iletişim kuleleri, tıbbi merkezler gibi kaynaklara erişimin daha zor olan yerler işaretlenir. Bununla birlikte, toplum merkezleri gibi kamu kaynaklarının yanı sıra, mahalle içinde afetlerde yardımcı olabilecek dayanışma dernekleri kaynak ve mekanlar belirlenerek harita üzerine kaydedilir. Ayrıca, mahallelilerle birlikte toplanma yerleri saptanabilir.

Plan tasarlandıktan sonra da katılımcı sürecin devam etmesi önerilmektedir. Mahalle toplantıları ile planlar konusunda bilgi verildikten sonra geri bildirimlerin alınması ile plan son haline getirilebilir. Bunun yanı sıra plan çerçevesinde afette hazırlık ve afet sonrası süreçlerde Roman temsilcilere ilgili eğitimlerle birlikte görev ve sorumluluklar verilerek aktif şekilde yer almalarının sağlanması planın yaygın şekilde uygulanmasını destekler.

Romanların Afetler Konusunda Bilinçlendirilmesi

Afetler konusunda bilinçlendirme, bireylerin ve grupların afetlerin doğası, riskleri, etkileri ve nasıl önlenip hazırlanabileceği konusunda bilgilendirme ve eğitime sürecidir. Romanların afetler konusunda bilinçlendirilmesi, risk farkındalığının artırılmasına ve risklerin azaltılmasına, hazırlıklı olunmasına, güvenli şekilde acil durum tepkisi verilmesine yardımcı olabileceği gibi, katılımcı bir şekilde afete hazırlanmanın temelini oluşturur.

Afetler konusunda bilinçlendirme çalışmaları, Romanlar için mahalle bazlı eğitim programları ve söyleşiler düzenlenmesinden, görsel işitsel materyallerin hazırlanıp dağıtılmasına, atölye çalışmaları veya afet tatbikatları gibi etkinlikler düzenlenmesinden, içinde bilgilendirici materyaller olan krize hazırlık kitlerinin dağıtılmasına kadar geniş bir yelpazede araçlarla gerçekleştirilebilir.

Bilinçlendirme çalışmalarında kullanılacak materyaller

Roman toplulukları ile sürekli iletişim içinde bulunulması bilinçlenme çalışmalarının sürekliliğini sağlar. Hazırlanan tüm materyallerin ve yapılacak tüm iletişimin Romanların dil ve okuma becerilerine uygun olması, basılı materyallerde anlatımların daha çok görseller üzerinde yapılması verilmeye çalışılan bilginin daha etkili bir şekilde anlaşılmasını sağlayacaktır. Ayrıca, özellikle kullanılan dile ve imajlara dikkat edilerek kısa videoların hazırlanarak sosyal medya üzerinden dağıtılması (Romanlar halihazırda Türkiye’de ağırlıklı olarak Facebook ve TikTok kullanmaktadır) bilinçlendirme faaliyetlerinin yaygınlığını sağlayabilir.

Bilinçlendirme çalışmalarına hazırlık sürecinden başlayarak Roman temsilcilerin katılımı

Bilinçlendirme çalışmaları kapsamında, çalışmaların hazırlanmasından, uygulanmasına kadar geçen süreçlerinde mahalle bazında tespit edilecek Roman toplumunun güvendiği temsilcilerin katılımının sağlanması önemlidir. Bu katılımın çeşitli faydaları olacaktır. Bu faydalar arasında:

- bilinçlendirme çalışmaları kapsamında verilecek bilgilerin ve tavsiyelerin topluluk tarafından daha fazla ciddiye alınmasının sağlanması,
- etkili ve topluluğun özelliklerine uygun iletişim becerileri sayesinde bilginin ve tavsiyelerin daha iyi anlaşılmasının sağlanması,

- topluluğun ihtiyaç, görüş ve önceliklerinin bilinçlendirme çalışmalarına entegre edilmesini kolaylaştırarak ilgili bilinçlendirme faaliyetinin ilgilinin artırılması,
- afet bilinci oluşturma sürecinde topluluğun bir araya gelerek afetlere karşı birlikte hareket etme ve dayanışma içinde olma kapasitesini artırılmasına zemin hazırlanmasına yardımcı olması bulunmaktadır.

Bilinçlendirme çalışmalarının mahalle bazlı yapılması

Bilinçlendirme çalışmalarının mahalle bazlı yapılması önemlidir. Zira, merkezi bir yerde yapılacak eğitim ve etkinliklere katılmak Romanlar için hem bir maliyet, hem de zaman açısından sorun yaratabilir. Ayrıca, özellikle ev ile ilgili sorumlulukları olan kadınların bu bilinçlendirme süreçlerinin dışında kalmasına neden olabilir. Bilinçlendirme faaliyetlerinin zamanları da katılımı sağlamak açısından önemlidir. Mesai saatleri içinde yapılan eğitimlere katılım diğer zamanlara göre daha düşük olabilir.

Mahalle bazlı bilinçlendirme faaliyetlerinde özellikle mahalle içindeki farklı mıntıklardan/sokaklardan, farklı ailelerden, farklı demografik özelliklere sahip olan kişilerin katılmasının sağlanması yaygın etkin ortaya çıkarmak için yararlı olacaktır. Öncelikle farklı farklı sokaklardan/mıntıklardan bilinçlendirme faaliyetlerine katılımın olması, afetin gerçekleşmesi durumunda mahalle içinde farklı bölgelerde bilinçli bir şekilde etrafını yönlendirebilecek kişilerin olmasını temin eder. Benzer bir şekilde farklı ailelerden katılımın olması, farklı demografik özelliklere sahip bireylerin olması akran öğrenmesi yoluyla afetlere hazırlıkla ilgili bilginin mahalle içinde yaygınlaşmasını kolaylaştırır.

Katılımcı Eğitim Programları

Roman topluluklarının afet riskleri ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitim içeriğinin belirlenmesi kritik öneme sahiptir. Bu süreçte öncelikle Roman topluluklarının karşı karşıya olduğu afet risklerinin belirlenmesini gerektirir. Örneğin, topluluk deprem, sel, yangın gibi doğal afetlere maruz kalıyorsa veya maruz kalma riski varsa, bu afet türlerine ilişkin bilgi ve becerilerin eğitim içeriğine dahil edilmesi önemlidir. Ayrıca, topluluğun sosyo-ekonomik durumu, coğrafi konumu ve diğer özel ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda örneğin, topluluğun ekonomik gücü dikkate alınarak afet hazırlığı için maliyetleri yüksek olmayan tavsiyeler dahil edilebilir. Veyahut, coğrafi konum itibarıyla yamaçlarda yerleşen topluluklar için toprak kaymaları, heyelanlar ile ilgili başa çıkma stratejileri üzerinde ağırlıklı olarak durulabilir.

Eğitim içeriği belirlenirken, temel afet hazırlığı, acil durum planlaması ve ilk yardım konularının öncelikli olarak ele alınması önerilmektedir. Temel afet hazırlığı, Roman topluluklarının afet öncesi, sırası ve sonrasında alması gereken önlemleri kapsar. Bunlar arasında afet planlarının oluşturulması, acil iletişim yöntemlerinin belirlenmesi, güvenli tahliye yollarının bilinmesi gibi konular bulunur. Acil durum planlaması ise afet anında yapılacak pratik adımları içerirken, ilk yardım bilgisi ise afet sonrası müdahalede bulunmak için temel becerileri kapsar.

Eğitim programları kapsamında eğitimin verilme şekline de özel bir önem vermek gerekir. Eğitimlerde basit ve anlaşılır dil kullanımına dikkat edilmelidir. Karmaşık terimlerin kullanılmasından kaçınılmalı, kullanılan kelimelerin ve cümlelerin anlamları net olmalıdır. Eğitimlerde resimler, basit grafikler, videolar ve sesli anlatımlar gibi görsel ve işitsel unsurların kullanımı eğitime olan ilgiyi ve eğitimin etkililiğini artıracaktır.

Rol oyunlar ve dramatizasyon gibi interaktif etkinlikler ile pratik bilginin verilmesi başka bir yararlı yöntem olacaktır. Verilen bilgilerin farklı yöntemlerle tekrarlanıp özetlenmesi bilginin zmsenmesinde kolaylaştırıcı olur. Ayrıca, eğitimde güçlü bir katılımcılık yaklaşımının benimsenmesi yine eğitimin etkililiğini artıracaktır.

Deneyim paylaşımı

Roman topluluklarının afet bilinci oluşturması ve hazırlık sürecine aktif katılımı için hikaye anlatımı ve deneyim paylaşımı başka bir etkin araçtır. Özellikle, Romanların sözel gelenekleri güçlü olduğu için bu yöntem en uygun yöntemlerden biridir. Gerçek yaşam hikayeleri ve afetlerle başa çıkma da başarıya ulaşmış kişilerin deneyimlerinin paylaşılması, topluluk üyelerinin duygusal bağ kurmasına ve bilinçlenmesine yardımcı olur.

Hikaye anlatımı, soyut kavramların somut hale getirilmesine ve insanların duygusal bağ kurmalarını sağlamaya yardımcı olur. Afetlerle ilgili gerçek hikayelerin paylaşılması, topluluk üyelerine afetlerin gerçek hayatta nasıl etkilediğini ve başa çıkma stratejilerinin nasıl uygulandığını gösterir. Bu hikayeler, topluluk üyelerinin dikkatini çekmenin yanı sıra, afetlere karşı hazırlıklı olmaya teşvik eder.

Deneyim paylaşımı ise, Roman toplulukları içinde afetlere karşı başarıyla mücadele etmiş kişilerin bilgi ve tecrübelerini aktarmasını sağlar. Bu kişiler, geçmişte afet durumlarında nasıl davrandıklarını, hangi adımları attıklarını ve hangi stratejilerin işe yaradığını paylaşarak topluluk üyelerine değerli öğütler verebilirler.

Hem hikaye anlatımı, hem de deneyim paylaşımı topluluk üyeleri arasında bilgi alışverişi ve dayanışma kültürünün gelişmesine olanak tanır. Aynı zamanda, topluluk üyeleri arasında karşılıklı anlayış ve empati oluşturarak afetlere karşı daha güçlü bir birlik duygusu oluşturur.

Uygulamalı tatbikatlar ve simülasyonlar

Uygulamalı tatbikatlar ve simülasyonlar da bilinçlendirme çalışmalarında özellikle Roman toplulukları için etkili bir yöntemdir. Tatbikatlar katılımcıların afet durumlarında nasıl hareket etmeleri gerektiğini anlamalarına, hazırlık motivasyonun artmasına, pratik beceriler geliştirmelerine, panik yapmadan doğru adımlar atarak etkin bir şekilde tepki verebilmelerine yardımcı olur. Acil durum senaryolarının canlandırılması da Roman topluluklarının gerçek hayatta karşılaşabilecekleri durumlarla başa çıkma yeteneklerini artırabilir. Örneğin, bir deprem senaryosunda ev tahliyesi veya temel ilk yardım müdahalesi gibi temel becerilerin uygulamalı olarak öğretilmesi sağlanabilir. Gruplar halinde gerçekleştirilen tatbikatlar, komşuların koordineli bir biçimde hareket etmesini sağlayarak afet durumunda birlikte hızlı ve doğru tepki verilmesine yardımcı olur.

Afetlere Müdahalede Mahalle Gönüllüleri

Roman mahallelerinde afet planları dahilinde görev alacak temsilcilerden mahalle gönüllüleri grupları oluşturulması desteklenebilir. Bu bağlamda, Roman mahallelerinin farklı bölgelerinde yaşayan ve farklı grupları temsil eden gönüllü kişilerden oluşacak ekipler hem hazırlık hem afet yanıtında mahallelerde hayati bir rol oynayabilir. Bu ekiplerde yer alacak gönüllülerin farklı nitelik ve yeteneklere sahip olması etkililiği artırabilir.

Söz konusu gönüllülerin AFAD'ın halihazırda devam eden "Destek AFAD Gönüllüsü Eğitimleri"ne katılmaları ve AFAD'ın gönüllülük sistemine entegre edilmesi desteklenebilir. Ayrıca ilgili kurumlarla işbirliği içinde gönüllülere ilk yardım, yangın güvenliği, (gerekli güvenlik ve ekipman sağlanabilecekse) arama kurtarma ve afete hazırlık, afet durumunda tahliye ve toplanma, mevcut afet planları ve afet sonrası yardım ve organizasyon konusunda eğitimler verilebilir. Aynı zamanda, afet sonrasında kullanılabilecek ekipmanlar mahallelerdeki afet gönüllülerinin sorumluluğunda konuşlandırılabilir. Bu gönüllüler, afet sonrası yardımda mahalle bazında yardımın organizasyonunda ve mahalle ile yerel yönetimlerle ilişkilerde merkezi roller oynayabilir. Mahallelerde mevcut sosyal ağları kullanarak acil durumlar için etkin bir iletişim ağı söz konusu gönüllülerle birlikte oluşturulabilir.

AFET SONRASI YARDIM

Afet sonrası yardım, bir felaket veya afet durumunun ardından etkilenen bireylere ve topluluklara sağlanan destek ve yardım faaliyetlerini ifade eder. Bu yardım genellikle acil durum ihtiyaçlarının karşılanması, temel yaşam malzemelerinin temini, beslenme, barınma, sağlık hizmetleri, psikososyal destek gibi alanları kapsar. Afet sonrası yardımın amacı, felaketin neden

olduğu zararların en aza indirilmesi, hayatta kalma şansının artırılması ve toplumun hızla iyileşmesi için gerekli olan kaynakların sağlanmasıdır.

Afet Sonrası Yardım İçin Hızlı İhtiyaç Tespiti

Afet sonrası yardım için hızlı ihtiyaç tespiti, bir felaket veya afetin hemen ardından etkilenen bölgelerde acil ihtiyaçların belirlenmesi sürecidir. Bu süreç, afetin neden olduğu zararın ve ihtiyaçların hızlı bir şekilde tespit edilmesi amacıyla yapılır ve etkilenen topluluklara acil yardımın yönlendirilmesine yardımcı olur.

Roman mahallelerinde hızlı ihtiyaç tespiti süreci, bu toplulukların özel ihtiyaçlarına ve dinamiklerine duyarlı bir şekilde yürütülmelidir. Bu sürece Roman temsilcilerin katılımı sağlanmalıdır. Temsilciler seçilirken Roman mahallelerinin çeşitliliği göz önünde bulundurulmalı, temsilcilerin farklı ailelerden olması sağlanmalı, kadınlar, gençler, yaşlılar ve engelliler gibi kesişimsel kırılana sahip gruplardan temsilcilerin katılımı temin edilmeli ve bu sayede ihtiyaçların en isabetli şekilde belirlenmesini desteklenmelidir. Ayrıca, güvene dayalı bir ilişkinin önceden geliştirilmiş olması, özellikle de afete hazırlık sürecinde geliştirilmiş olması önemlidir. Bu ilişki daha önce geliştirilmemişse, güven ilişkisinin tesis edilmesi için önemler alınmalıdır. Zira, güven duyulan bir ortam ihtiyaçların daha rahat bir şekilde ifade edilmesini sağlar.

İhtiyaç tespitinde mümkün olduğunca katılımcı yöntemler kullanılmalıdır. Bu yöntemler arasında odak grup toplantıları ve mülakatlar yer alabilir. Anketler de kullanılabilecek katılımcı yöntemler arasında yer almaktadır. Ancak, Roman grupların eğitim düzeyleri, okuma-yazma becerileri göz önüne alınarak anketlerin anlaşılır olması ve mümkünse bir kolaylaştırıcı tarafından yapılması anketlerde alınacak bilgilerin isabetli olmasını sağlayacaktır.

Toplanan veriler Roman mahallelerinin ihtiyaçlarını belirlemek için dikkatlice analiz edilmelidir. Genelde su, gıda, giyecek, barınma ve sağlık hizmetleri gibi ihtiyaçlar önceliklidir. Ancak, nceliklendirmede yine Romanların önceliklerinin dikkate alınması elzemdir. Bunun dışında ihtiyaçların karşılanmasında Romanların yaşayışlarına ve alışkanlıklarına uygun malzemeler temin edilmelidir. Örneğin, bazı bölgelerde Romanlar pantolon yerine şalvar giymeyi, ev terliği yerine, kullanışılığı açısında naylon terlik tercih edebilir.

Afet Sonrası Yardımın Dağıtılması

Afet sonrası yardımın dağıtılması, bir felaket veya afetin etkilediği bireylere ve topluluklara sağlanan yardım malzemelerinin dağıtılma sürecini ifade eder. Kaynakların tahsisi, lojistik planlama, dağıtım noktalarının belirlenmesi, dağıtımın organizasyonu, yardımın dağıtılması, izleme ve değerlendirme gibi adımları içerir.

Afet sonrasındaki ilk süreçlerde, çoğunlukla bir kargaşa hakimdir. Son yaşanan Kahramanmaraş depreminde olduğu gibi kimi zaman yağmalar yaşanabilmektedir. Kimi zaman bu yağmaların sorumlusu Romanlar gibi sosyal dışlanmaya maruz kalan gruplar olarak yersiz yere gösterilebilmekte ve bu gruplar damgalanabilmektedir. Bu durum dağıtım çalışmalarını ve yardımın ulaştırılmasını çoğunlukla zorlaştırmaktadır. Bu yüzden yardım ulaştırılırken bu durum göz önünde bulundurulmalı ve gerekli önlemler alınmalıdır.

Dağıtım noktaları tespit edilirken merkezi bir dağıtım noktasından ziyade Romanların bulunduğu yerlere gidilerek dağıtım yapılması, dağıtımın ulaştırılmasını etkinleştirir. Yardımın mümkün olacak en fazla noktada yapılması da farklı yerlerde bulunanlara erişilmesi açısından önemlidir.

Dağıtımın yapılma yöntemi, dağıtılan malzemelerin içeriği kadar önemlidir. Dağıtımın mahallelerde organizasyonuna, mahallelerde bulunan farklı kesimlere hitap eden toplum liderlerinin katılımının sağlanması, dağıtımın ihtiyaç sahibi kişilere etkin bir şekilde sağlanması ve dağıtım sırasında düzenin korunması açısından önemlidir. Ancak, burada toplum içinde g nüvelerinin oluşturulmamasına dikkat edilmesi, dolayısıyla çalışılan toplum liderlerinin rotasyonun veya çeşitliliği sağlanması gerekir.

Barınma

Özellikle yıkıcı doğal afetler sonrasında barınma ciddi bir sorun olarak Roman topluluklarının karşısına çıkmaktadır. Oturdukları mahallelerde alt yapının zayıf olması, evlerinin standart altı durumda olması sebebiyle yıkıcı afetler kimi zaman mahallelerin içinde barınma olanaklarını ortadan kaldırmaktadır. Kimi zaman evler doğrudan zarar görmese bile, depremlerde sarsıntıdan dolayı evin içindeki eşyalar ciddi zarar görmekte, kullanılamaz hale gelebilmekte, yaşamaya elverişli olmaktan çıkmaktadır. Ayrıca, Kahramanmaraş depreminde olduğu gibi mahallelerin kısa süreli olsa da terk edilmesi ve olası güvenlik zaafiyeti nedeniyle evlerde afet sonrasında da zararlar ortaya çıkabilmektedir.

Her ne kadar, afet sonrası müdahalelerde çadır alanları, konteyner kamplar gibi önlemler alınsa da, Roman mahallelerinde yaşayanların bu imkanlardan yararlanmaları önünde çeşitli engeller ortaya çıkabilmektedir. Evlerin kimilerine ilişkin mülkiyet sorunlarının olması veya kiralama sözleşmelerden ziyade sözlü sözleşmelere dayanması veya birden çok ailenin aynı evde oturması ve bunun kayıt altına alınmamış olması, barınma desteği mekanizmalarına erişimi etkileyen durumlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, evler afet sırasında olmasa da afet sonrasında güvenlik zafiyetinin ortaya çıkma durumunda yaşanılmaz hale gelebilmektedir. Bu durumlarda da barınma ile ilgili destek mekanizmalarına erişim ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu tür durumlarda Romanlar kendi imkanları veya çevrelerinin imkanları ile alt yapısı olmayan yerlerde kendi buldukları veya çevreden edindikleri materyallerle enformel çadır alanları oluşturabilmektedir. Bu enformel çadır alanları kimi zaman afet sonrası yapılan yardımlarda göz ardı edilmektedir, hijyen ve enerjiye erişim (aydınlatma vs için) sorunları ortaya çıkabilmektedir.

Barınma destek mekanizmalarına erişimde karşılaşılan bu tip sorunlar dikkate alınarak barınma için farklı olanakların sağlanması önemli hale gelmektedir. İster çadırdan, ister konteynerlerden oluşsun, geçici kamp alanları hava koşullarına ve potansiyel tehlikelere dayanabilecek asgari yapısal standartları karşılamalı, engelli ve yaşlıların erişimine dost olmalı, yapılarda bireylerin ve ailelerin mahremiyeti dikkate alınmalı, ortak kullanıma açık olan yemek pişirme alanları, çamaşırhaneler, çeşmeler, banyo ve tuvaletlerde mahremiyet ve hijyen koşulları korunmalı, havalandırma ve aydınlatma yeterli derecede olmalıdır. Barınma koşulları düzenlenirken yine Romanların katılımı sağlanmalı, kültürel hassasiyetlere dikkat edilmelidir.

Geçici barınma alanlarının yanı sıra, özellikle evleri yıkılmamış ama afet sürecinde veya sonrasında evleri zarar görmüş kişilere ev tadilatları ve zarara uğrayan ev eşyalarının yenilenmesi, birikimleri ve varlıkları olmayan afetzedelerin toparlanmalarına yardımcı olur. Ev tadilatları ve eşya yenileme girişimleri, ihtiyaçların en etkin ve şekilde karşılanması için katılımcı yöntemlerle yapılmalıdır.

Eğitim

Eğitim, Roman çocuk ve gençlerde toplumun geri kalanı gibi bilgi edinimi, eleştirel düşünce niteliklerinin kazanılması, sosyalleşme, kişisel gelişim, kariyer fırsatları, vatandaşlık bilinci, sivil katılım gibi alanlarda etkili rol oynar, bireylerin kendi potansiyelleri gerçekleştirmeleri için zemin hazırlar. Afet süreçlerinde ise, devamlılık ve normalleşme hissi sağlaması, psikososyal destek sağlaması, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimin devam ettirilmesi açısından önemlidir.

COVID-19 pandemisi ve Kahramanmaraş depremi gibi deneyimler, Roman çocukların ve gençlerin okul ve eğitim sistemi ile bağının son derece zayıf olduğunu bir kere daha göstermiştir. Halihazırda zaten Roman çocuk ve gençlerde okul terk oranları nüfusun geneline göre yüksektir (HNEE, 2024; Akkan vd., 2011). Olağanüstü koşulların olduğu durumlarda Roman çocuk ve gençler okula devamda çeşitli nedenlerle zorlanmaktadır. Örneğin, Kahramanmaraş depremi sonrası Romanların geçici olarak barındıkları çadır alanlarına çocukların devam ettikleri okulların uzak olmasından ve deprem sonucunda ortaya çıkan kaygı bozuklukları nedeniyle, aileler çocuklarını okula yollamaktan çekinmişlerdir. Bu ve bunun gibi pek çok zorluk, çocuk ve gençlerin okul ile bağlarının kopmalarına neden olmaktadır. Bu bağlamda, afet sonrasında Roman çocuk ve gençlerin okula devamının desteklenmesi için özel bir çaba gerekmektedir.

Afet sonrası süreçlerde, Roman çocuk ve gençlerin eğitim sisteminden kopmamaları, kopanların ise yeniden sisteme entegre edilmesi için çeşitli girişimlerde bulunulabilir. Örnek olarak, okul için gerekli malzeme ve beslenme desteğinin yanı sıra, okula taşımaya destek verilebilir, öğrencilere rehberlik sağlanabilir, özel dersler ve etüt ortamları yaratılarak öğrencilerin ders çalışabilmeleri için ortamlar yaratılabilir, toplum liderlerinin katılımıyla, ailelerin çocuklarının eğitimlerini desteklemeye teşvik eden girişimler uygulanabilir. Çocuk dostu alanlar da çocukların eğitime erişimlerinin desteklenmesi için bir araç olarak kullanılabilir.

Sağlık

Temel haklardan biri olan sağlık hizmetlerine erişim, hastalıkların önlenmesi, kronik hastalıkların yönetilmesi, sağlık sorunlarının giderilmesi, toplum sağlığının korunması fiziksel ve ruhsal refah için kritik bir öneme sahiptir. Anne karnından başlayarak yeterli beslenememe (SODEV vd., 2021; HNEE, 2024), standart altı barınma koşulları (Karan, 2017) yaşamda karşılaşılan zorluklar gibi nedenlerle Roman toplulukların sağlık durumları, genel nüfusa göre daha zayıf olduğundan (SODEV, vd., 2021) sağlık hizmetlerine erişim, Roman vatandaşlarımızın sağlık sorunlarının tanınması, tedavi edilmesi ve önlenmesi açısından hayati bir role sahiptir. Ancak, Roman vatandaşlarımız genel sağlık sigortası kapsamında olmasına rağmen, olağan koşullarda bile söz konusu hizmetlere erişimde zorluklar (Gümüş & Çelik, 2022; İBB & IPA, 2019) yaşamaktadır. Örneğin, hastaneye ulaşım için ulaştırma maliyetlerinin bireyler tarafından karşılanamaması bile var olan hizmete erişimi son derece zor hale getirebilmektedir.

Büyük çaplı afetlerde çoğunlukla bölgedeki sağlık sistemleri zarar görmekte, artan ihtiyaçlara cevap vermekte zorlanmaktadır. Afetlerde Romanların sağlık hizmetlerine erişimi çok daha hayati hale gelmektedir. Zira, afetler var olan sağlık eşitsizliklerini artırmakta, erişime ilave zorluklar getirmektedir. Kronik hastalıkların Roman topluluklarındaki yaygınlığı (Yesilot, 2021), hamile, bebek, çocuk ve yaşlıların afet koşullarında hızla hastalanabilme riski, hijyen ve kaliteli sanitasyon hizmetlerinin temin edilemediği durumlarda bulaşıcı hastalıkların hızla yayılma tehlikesi ve afetlerde yaşanan derin travmalar göz önünde bulundurulduğunda, afet sonrası dönemlerde sağlık hizmetlerine ilişkin girişimlerin önemi ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda, afeti takip eden ilk süreçlerde yaralanmaların tedavisi gibi acil hizmetlerin yanı sıra, özellikle kronik hastalar ve kış aylarında soğuk algınlığı (bebek, çocuk ve yaşlılar özellikle hassas durumdadır) için ilgili ilaçların temini önem taşımaktadır. Ayrıca, kanser hastaları ve yatalak hastaların ihtiyaçları, ilgili sağlık hizmetlerine erişiminin desteklenmesi öncelikli girişimlerdendir. Madde bağımlılarının madde yoksunluğu ile mücadeleleri için girişimler de göz önünde bulundurulmalıdır.

Bunların yanı sıra, mobil sağlık hizmetleri sunumu, periyodik sağlık taraması, su, sanitasyon ve hijyen altyapısının ve desteğinin sağlanması, sağlık hizmetlerine erişim kolaylaştırıcılığı programları afet sonrası süreçlerde uygulanabilecek girişimlerdenir. Erken evliliklerin de artması, üreme sağlığı girişimlerini önemli hale getirmektedir. Hamileler, emziren kadınlar ve bebekler için özel destek mekanizmalarının düşünülmesi gerekmektedir.

Ayrıca, afetlerden etkilenen tüm topluluklarda olduğu gibi Roman vatandaşlarımızın ruhsal ve zihinsel iyiliklerini desteklemek, stres ve yaşadıkları travmayla başa çıkmalarına yardımcı olmak için psikososyal destek programlarının uygulanması önemlidir. Ancak, programlar tasarlanırken Roman vatandaşlarımızın afet öncesi yaşamlarında da pek çok travma yaşadığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Nakdi Yardım ve Gelir Getirici Faaliyetler

Romanların önemli bir kısmı güvencesiz işlerde çalışıp, günlük kazanç elde ettiklerinden (Hacıbekoğlu vd., 2017; Akkan vd., 2011) afet sonrası dönemde geçim kaynaklarını yitirmektedir. Çalıştıkları işlerde çoğu zaman sigortasız olduklarından dolayı da afet sonrası süreçlerde çalışanlara verilen destek ve yardımlardan da yararlanamamaktadır. Bunlara ek olarak, çoğunlukla birikimleri de olmadığından ötürü afet sonrası süreçlerde enformel kaynaklardan borç alma, çocuk işçiliği veya erken evlenme (ki zaten bu Romanlar arasında oldukça sık görülen bir durumdur) gibi negatif başa çıkma yöntemlerine başvurabilmektedir. Bu bağlamda hanehalklarının geçimlerinin sağlanması ve gelir kaynaklarının oluşturulması önemli bir müdahale alanı olarak karışımıza çıkmaktadır. Nakdi yardımın belirli bir süre Birleşmiş Milletlerin bölgede afet için kurulan geçim kaynakları kümelerinde belirlenen asgari düzey göz önünde bulundurularak düzenli bir şekilde yapılması önerilmektedir.

Özellikle afetin oluşumunu takip eden ilk süreçte nakdi yardımın verilmesi ve temel ihtiyaçlara yönelik desteklere eşlik etmesi Romanların afetle başa çıkmasını desteklemektedir. Özellikle, piyasaların işlemeye başlaması itibarıyla verilen nakdi yardımlar temel ihtiyaç paketlerinde veya gıda dağıtımlarında yer almayan malzeme ve gıdalara erişimlerini iyileştirmektedir. Nakdi yardım aynı zamanda yararlanıcılara esneklik sunarak, kendi ihtiyaçlarını önceliklendirmelerine olanak sağlayarak, kendi durumlarına uygun seçimler yapabilmelerini temin eder. Bu da bir taraftan yararlanıcıları güçlendirerek diğer taraftan haysiyetlerini korumalarına yardımcı olur. Ayrıca, nakdi yardım yerelde işlemeye başlayan piyasanın canlandırılmasına katkı sunar.

İyileşme ve yeniden inşa sürecinde, Romanların gelir kaynaklarının desteklenmesi sadece afet sonrası süreci için değil, sonrasında da Romanların düzgün işlere erişiminin güçlendirilmesi için önemlidir. Bu kapsamda bölgede istihdam potansiyeli olan alanlarda mesleki kapasitenin oluşturulmasına yönelik eğitimler, girişimcilik eğitim ve destekleri, mikro finans gibi girişimler oluşturulabilir. Özellikle formel iş piyasasına girişi, işe yerleştirmeyi kapsayan girişimler bu ortamda çok değerlidir. Tüm bu destek ve eğitimlerde, Romanların mevcut kapasiteleri, eğitim düzeyleri ve tercihlerinin dikkate alınması, istihdam piyasasındaki ayrımcılık ve dışlanma ele alınması ve girişimlerin Romanların da yer aldığı katılımcı bir yaklaşımla tasarlanması önerilmektedir. Bunun yanı sıra eğitimlere katılımda harcırah verilmesi bir taraftan eğitime devamlılığı sağlarken, diğer taraftan geçimlerini destekler.

Güçlendirme

Afet sonrası süreçlerde güçlendirme, afetten etkilenen bireylerin ve toplulukların hayatlarının kontrolünü yeniden ele almalarına, topluluklarını yeniden inşa etmelerine ve iyileşme sürecine aktif olarak katılmalarına yardımcı olur. Güçlendirme girişimleri bireylerin ve toplulukların refahını ve dirençlerini artırır. Bu bağlamda kapasite geliştirme, katılımın teşvik edilmesi, işbirliğinin desteklenmesi, eşitsizliklerin ele alınması ve adapte olma yeteneklerinin iyileştirilmesine odaklanır.

Romanların afet sonrası süreçlerde kırılganlıkları artmaktadır. Yaşadıkları sosyal dışlanma ve eşitsizliklerle birlikte kaynaklara ve destek ağlarına erişimindeki sınırlar, toplulukları içindeki sosyal uyumun ve kendi içlerindeki ağların kimi zaman zarar görmesi ve afetlerin psikolojik etkileri kırılganlığı artıran unsurlar arasında yer almaktadır. Güçlendirme çerçevesinde eğitim ve nitelik kazandırma programları, alt yapı ve temel hizmetlere erişimleri iyileştirme, yasal savunuculuk ve hak farkındalığı, liderlik ve savunuculuk projeleri, sosyal girişimcilik, ağ oluşturma gibi konularda girişimler gerçekleştirilebilir.

Gerek güçlendirme girişimlerinin, gerekse afete hazırlık ve afet sonrası süreçlerdeki girişimlerin Roman toplulukları, özellikle de Roman sivil toplum örgütleri ile birlikte tasarlanıp uygulanmasının temel yaklaşım olarak benimsenmesi bir taraftan girişimlerin etkililiğini, etkisini ve sürdürülebilirliğini artırırken, diğer taraftan hem Roman toplumunu hem de Romanların sivil toplum örgütlerini güçlendirir.

Romanlara yönelik çalışan Sivil Toplum Kuruluşları (STK'ları), genellikle Roman topluluğunun çeşitli ihtiyaçlarına cevap vermek, haklarını savunmak ve toplumsal dönüşüm için çaba göstermek amacıyla faaliyet göstermektedir. Ancak, Roman STK'larının sayısı oldukça fazla olmasına rağmen, birçoğu düşük kapasiteyle çalışmaktadır ve uzmanlaşmadan uzak (Oprisan, 2018) olduğundan faaliyetlerinin etkililiği düşük olabilmektedir. Özellikle mahalle düzeyinde faaliyet gösteren bu örgütler, genellikle sınırlı insan gücü, mali kaynaklar ve kurumsal altyapıya sahiptir. Buna rağmen, her bir bölgedeki Roman STK'larının sayısının fazla olması, mahallelerdeki etkileyici bir potansiyeli yansıtır. Bu STK'lar, mahallelerdeki ihtiyaçları daha iyi anlarlar ve topluluklarıyla güçlü bağlara sahiptirler. Bu, afetlerle başa çıkmada önemli bir avantaj sağlayabilir, çünkü toplulukları hızla mobilize edebilirler ve acil durumlarda etkili bir şekilde yardım sağlayabilirler.

Ancak, Roman STK'larının kapasitelerini artırmak ve etkinliklerini artırmak için daha fazla destek ve kaynak gerekmektedir. Koordinasyonu geliştirmek, kapasiteyi güçlendirmek ve kaynakları daha etkili bir şekilde kullanmak için Roman STK'ları arasında işbirliği ve ağ oluşturulması önemlidir. Bu şekilde, Roman topluluğu daha hazırlıklı, dayanıklı ve afetlere karşı daha dirençli hale gelebilir. Bu bağlamda Roman STK'ların mahallelerdeki yerel bilgi ve ilişkileri değerlendirmeli ve afet hazırlık ve müdahale süreçlerine entegre etmelidir.

Kesişimsel Kırılganlıklar: Roman Kadınlar, Çocuklar, Yaşlılar, Gençler

Kesişimsel kırılganlıklar bağlamında, Roman kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve gençler afet durumlarında özellikle hassas bir konumda olabilmektedir. Her bir grup, kendi başına kırılganlıklara sahip olsa da çeşitli faktörlerin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan kesişen risklerle de karşı karşıya kalabilmektedir. Örneğin kadınlar, toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle, genellikle aile içinde bakım sorumluluğunu üstlenmekte ve bu da afet durumlarında artan bir yük haline gelebilmektedir. Roman çocuklar, diğer çocuklar gibi ailelerindeki yetişkinlere ve özellikle daha büyük çocuklara bağımlıdır. Ancak afet ortamlarında kimi zaman başıboş, denetimsiz kalan çocuklar bir taraftan okuldan kopma riski ile karşı karşıya kalırken, diğer taraftan istismara daha açık hale gelmektedir. Çoğunlukla ağır sağlık sorunları ile karşı karşıya olan Roman yaşlılar ise afetlerde sağlık hizmetlerine erişimin azalması ve kimi zaman standart altı bile olsa alışkın oldukları barınma koşullarından yoksun olmaları sağlık durumlarını daha da kötüleştirebilmektedir. Gençlerin de afetlerle birlikte eğitimlerine devam etme, istihdam bulma, toplumsal entegrasyon ve özellikle erken evlilik gibi konularda artan risklerle karşı karşıya kalması muhtemeldir.

Kesişimsel kırılğanlıklar afet sonrası yardımı ve müdahaleyi daha karmaşık hale getirdiğinden daha dikkatli ve kapsamlı stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Farklı grupların ihtiyaçlarını ve kırılğanlıklarını dikkate alan etkili bir yardım ve destek sağlanması önemlidir. Bu bağlamda daha önceki afetlerden elde edilen deneyimler bağlamında aşağıdaki hususların dikkate alınması önerilmektedir.

Kadınlar

- Toplumsal cinsiyet rolleri itibariyle kadınların iş yükleri artmaktadır.
- Temel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik yapılan dağıtımlardan ailenin yararlanması sorumluluğu da Roman kadınlara düşmektedir.
- Su ve gıdanın yetersiz kaldığı, kullanma suyunun sınırlı olduğu durumlarda, çocukların ve yaşlıların bakımı, yemek pişirme ve temizlik gibi günlük işler daha da zor bir hale gelmektedir.
- Afet dönemlerinde hijyen malzemelerine özellikle de menstürasyon dönemine yönelik hijyen malzemelerine erişimde sorunlar yaşamaktadırlar.
- Afet dönemlerinde özellikle güvenilir yetişkin erkek yakını olmayan kadınlar için güvenlik endişeleri artmaktadır.
- Özellikle enformel çadır alanlarında, aydınlatma yetersizliği ve ince çadır bezleri bu güvenlik endişelerini artırmaktadır.
- Afetlerde, barınma alanlarında çok sayıda kişinin aynı yerde bulunması, bunlar geniş aile üyeleri dahi olsa, mahremiyetle ilgili endişeleri artırmaktadır.
- Zorlu koşullar aile içi şiddeti artırmakta, kadınlar daha da savunmasız hale gelmektedir.
- Koruma ve üreme sağlığı hizmetleri afetlerde daha da önem kazanmaktadır.

Çocuklar

- Afet sonrasında, mahalle düzeninin yitirilmesi ile çocuklar denetimsiz kalabilmekte, bu çocukları fiziksel ve duysal tehlikelere maruz bırakabilmekte ve çocuklar istismara açık hale gelebilmektedirler.
- Çocuklar ayrıca güvenli olmayan alanlarda oynayabilmekte, bu da yaralanma risklerini beraberinde getirmektedir.
- Temel hijyen koşullarının eksikliği ve yetersiz beslenme, çocukları enfeksiyon hastalıklarına karşı daha savunmasız getirmektedir.
- Zaten okul ile bağları zayıf olan Roman çocukların afet sonrası gibi olağanüstü durumlarda bu bağı tamamen kopabilmektedir. Bu da uzun vadeli gelişimlerini ve potansiyellerini gerçekleştirme olasılıklarını olumsuz yönde etkilemektedir.
- Koruma hizmetleri, Roman çocuklar için afet zamanlarında çok daha fazla önem kazanmaktadır.

Yaşlılar

- Ağır sağlık sorunları ile mücadele eden yaşlı bireyler, kronik sağlık sorunlarıyla mücadele ederken sağlık hizmetlerine ve ilaçlarına erişimde zorluklar yaşayabilmekte, bu da sağlık durumlarını daha da fazla etkilemektedir.
- Bakıma ihtiyaç duyan yaşlılar için koşullar daha da ağırlaşmakta, hem bakım verenin yükü artmakta hem de ihtiyacı olan bakımı koşullardan dolayı yeterli derecede alamayabilmektedir.
- Afet sonrasında, genç yetişkin aile bireylerinin eşliğinde olmayan yaşlılar bir taraftan yalnızlıkla başa çıkmaya çalışırken, diğer taraftan afet sonrası yardımlara tek başlarına erişememekte, komşularının, mahallelilerinin veya güvenilir tarafların desteğine ihtiyaç duymaktadır.
- Durum, parçalanmış ailelerin çocuklarına bakmakla yükümlü olan yaşlılar için daha da kritik hale gelmektedir.
- Afeti takip eden süreçlerde sağlık ve koruma hizmetleri yaşlılar için daha da önem kazanmaktadır.

Gençler

- Afet öncesinde eğitimlerine devam eden Roman gençler, Roman çocuklarda olduğu gibi eğitimden kopma riski ile karşı karşıya kalabilmektedir.
- İstihdam olanaklarının olmaması da gençlerin ekonomik, psikolojik ve sosyal risklerini artırmaktadır.
- Zaten yüksek olan erken evlilik oranları afet sonrası dönemlerde daha fazla artabilmektedir.
- Erken evliliklerin artmasıyla birlikte üreme sağlığı hizmetlerine erişim önem kazanmaktadır.
- Afet sonrası zor koşullar, gençleri de istismara, madde bağımlılığına özellikle suçla ilişkilendirilebilecek riskli davranışlara yönlendirilmeleri riskine daha açık hale getirebilmektedir.
- Gençler için de koruma hizmetleri önem kazanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akkan, B. E., Deniz, M. B. ve Ertan, M. (2011). Sosyal dışlanmanın Roman halleri. Punto Baskı Çözümleri.
- Gökçe, D. (2015). Romanların konut sorunsalı: Zorunlu tercih. Mimarlık, 385. <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=399&RecID=3759> adresinden erişildi.
- Gümüş, B. E., ve Çelik, F. (2022). Türkiye’de son dönem sağlık politikaları ve dezavantajlı gruplar: İzmir’de Roman kadınların sağlık hizmetlerine erişimi ve kullanımı üzerine bir analiz. Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi, 18(1), 32-62.
- Hacıbebekoğlu, M., Yiğitbaş, G. O., ve Teker, M. (2017). Roman istihdamında bölgesel sorunlar eylem planı. Romanlar Federasyonu “Roman İstihdam ve Mesleki Danışmanlık Ağı” Projesi. <https://mistik.ikg.gov.tr/upload/2017-09/48e154d0-471f-4114-90ab-e63b892f5f46.pdf> adresinden erişildi.
- Hacettepe Nüfus Bilimleri Enstitüsü (HNEE). (2024). Roman nüfus araştırması: Türkiye’de Roman nüfusun demografik bütünleşme ve farklılaşma düzeyleri ve politika öncelikleri. TUBİTAK 1001 Program Projesi (122RO16) - Araştırma Sonuçları. romaar.com adresinden erişildi.
- Hoogeveen, J., Tesliuc, E., Vakis, R., & Dercon, S. (2004). A guide to the analysis of risk, vulnerability and vulnerable groups. Washington, DC, USA: The World Bank.. <http://siteresources.worldbank.org/INTSRM/Publications/20316319/RVA.pdf> adresinden erişildi.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) ve İstanbul Planlama Ajansı. (2020). İstanbul Roman Çalıştayı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi İştiraki Kültür A.Ş. Yayını. https://calistay.ibb.istanbul/wp-content/uploads/2020/07/IstanbulRomanCalistayi_Dijital.pdf adresinden erişildi.
- Karan, U. (2017). Görmezlikten gelinen eşitsizlik: Türkiye’de Romanların barınma ve eğitim hakkına erişimi. Sıfır Ayrımcılık Derneği. <https://www.stgm.org.tr/e-kutuphane/gormezlikten-gelen-esitsizlik-turkiyede-romanlarin-barinma-egitim-hakkina-erisimi> adresinden erişildi.
- Oprisan, A. (2018). The Roma in Turkey: From survival mechanisms to development strategies (Doktora tezi). SOAS University of London. <http://eprints.soas.ac.uk/30304> adresinden erişildi.

- Sosyal Demokrasi Vakfı (SODEV), İstanbul Planlama Ajansı (IPA), ve Sıfır Ayrımcılık Derneği (SAD). (2021). Türkiye’de Roman toplulukları ve yoksulluk araştırması raporu.
- World Bank. (2001). World development report 2000/2001: Attacking poverty. The World Bank. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/230351468332946759/pdf/World-development-report-2000-2001-attacking-poverty.pdf> adresinden erişildi.
- World Health Organization. (1999). Emergency Health Training for Africa.
- Yeşilot, S. B. (2021). Coping styles and resilience in women living in the same neighborhood with distinct cultures. International Journal of Intercultural Relations, 84, 200-209.

ROMANACTED

Yerel düzeyde iyi yönetim uygulamalarının yaygınlaştırılması ve Roman vatandaşların güçlendirilmesinin desteklenmesi

TR

Avrupa Konseyi kıtanın önde gelen insan hakları örgütüdür. Konsey 46 üye devletten oluşur. Bunların 28'i Avrupa Birliği üyesidir. Avrupa Konseyi üye devletlerinin tamamı, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü ilkesini korumak üzere tasarlanmış bir anlaşma olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin üye devletlerde uygulanmasını denetler.

www.coe.int

Avrupa Birliği, 28 demokratik Avrupa ülkesi arasında benzersiz bir ekonomik ve politik ortaklıktır. Amaçları - daha adil, daha güvenli bir dünyada - 500 milyon vatandaşı için barış, refah ve özgürlüktür. AB ülkeleri, faaliyetleri yürütmek, AB'yi yönetmek ve mevzuat hazırlamak için organlar oluşturmuştur. Bu organların başlıcaları; Avrupa Parlamentosu (Avrupa halkını temsil etmektedir), Avrupa Birliği Konseyi (ulusal hükümetleri temsil etmektedir) ve Avrupa Komisyonu (ortak AB çıkarını temsil etmektedir)'dur.

<http://europa.eu>

Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir.

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Avrupa Konseyi tarafından
uygulanmaktadır.